

Audiovizuālo¹ materiālu krātuves darbība

Referāts 26.03.2012.

Apakšvirsraksts: videoliecības

Ierakstīta 2000. videoliecība. 2005. gada 13.jūlijā 1000. videoliecība. Arī toreiz mēs atskatījāmies uz paveikto. Paveiktais ir apkopots rakstiski un reizē ar to ir uzrakstīta krātuves izveides vēsture. Jūs to variet lasīt līdz dotajos materiālos. Krātuves darbinieki savos priekšlasījumos šī, darba posmam nepieskarsies. Pēc pārtraukuma paredzēto diskusiju laikā varēsiet jautāt par visu un saņemsiet arī atbildes. Ar jums, klātesošie, vēlos dalīties atziņās par krātuves darbību šajā laika posmā no 1000. liecības līdz 2000. liecībai.

Kāpēc tieši 2000. ieraksts ir komponists un vokālists mākslinieks Jānis Sproģis? Tāpēc, ka mums videoliecībās trūkst represētie mūziķi, komponisti, gleznotāji, arhitekti. Vēlējāmies arī turpināt tradīciju, jo 1000. ierakstā savu liecību sniedz mūziķis, izpildītājs, ērģelnieks Tālivaldis Deksnis. Klausītāju un skatītāju uztverei galvenokārt dominē mūzika, izpildījums, bet uztverei iztrūkst šī mākslas darba radīšanas vai izpildījuma iemesli – interpretācija, bet tie ir iekodēti dziļāk, tālāk.

Gandrīz vai kuriozs gadījums saistībā ar mūsu dokumentālo filmu „Paliec sveiks, mans mazais draugs”. Kad piezvanīju autortiesību aģentūrai un jautāju: „Kam pieder autortiesības šai kompozīcijai?”. Pēc trīs stundām sekoja atbilde, tas ir Latvijā ievazāts vācu šlāgeris, dariet ko gribat. Komponists Ēvalds Siliņš joprojām dzīvo mūsu vidū sasniedzis pāri par 90 gadu.

2000.video liecība – skaitlis ir apjomīgs, kurš sevī ietver vēsturisku informāciju, kuru būtu jāskata 3550 stundas. (salīdzinājumā – tas ir 148 diennaktis – piecu mēnešu garumā). Krājums ir iekļauts Latvijas nacionālā muzeja krājumā. Šī kolekcija ir lielākā Eiropā, kur kopā atrodas divu totalitāro režīmu komunistiskās un nacistiskās cietušo apsūdzības. Liecības snieguši krievu, ebreju, vācu, poļu, lietuviešu, igauņu, ukraiņu un daudzu citu tautību cilvēki. No šī apjomīgā krājuma izdalot tautiešu latviešu liecību ierakstus, tos varam sadalīt divās lielās grupās.

Pirmā grupa – liecību sniedzējam, cietušajam okupācijas režīmos vienmēr pirmajā vietā ir bijusi dzimtenes mīlestība, cīņa par Latvijas neatkarību ar jebkuriem

¹ Turpmāk tekstā AVK

līdzekļiem ar ieročiem, bez tiem, nevardarbīga, intelektuāla, politiska.

Pēc nepamatotām represijām un tā saucamā “soda izciešanas” viņiem vēlēšanās ātrāk nokļūt dzimtenē. Atgādinu, ka liecības sāktas rakstīt pēc Latvijas neatkarības atgūšanas. Šo liecības sniedzēju grupu nespēj iespaidot nekādi draudi, viņi ir brīvi no bailēm, viņus nespēj ietekmēt pašreizējās un gaidāmās valsts ekonomiskās grūtības. Viņi paši spēj analizēt, nepakļaujas citu cilvēku ietekmei. No bijušajām trimdas zemēm Latvijā atgriežas vecākās paaudzes tautieši, lai mūža nogali pavadīti savā tēva sētā. Jaunākās paaudzes tautieši atgriežas, lai palīdzētu Latvijai ar savu intelektu, pieredzi un ar savu finansiālo līdzekļu artavu. Lai palīdzētu pārveidot savu dzimteni, kurā joprojām valda okupācijas režīma sekas. Viņi sēž šodien arī mūsu vidū.

Otrā grupa – šī liecību sniedzēju daļa ir atturīgāka, piezemētāka. Nevēlas stāstīt vienu vai otru notikumu. Liecību iespējams ierakstīt ar kādas viņam uzticamas personas ieteikumu. Nevēlas nosaukt savus pāri nodarītājus. Nevēlas izpaust dzimtas pretrunas starp šodien dzīvojošajiem. Viņu vidū valda dažādi pasaules uzskati. kaut arī bijuši iesaistīti kādā Latvijas vēstures notikumā bet, par to klusē. Mazu daļu liecību sniedzēju izdodas pārliecināt krātuves darbiniekiem, izmantojot mūsu pašu izstrādāto tautjājošo metodiku.

Šeit būtu jāpiemin cietušie, kuri atsakās pilnīgi sniegt liecību ar motivāciju, bet lielāko daļu bez motivācijas. Vārdu sakot, neatļauj pat pārkāpt mājas sliekšni, starp šīm personām pavīd dažkārt arī atteikuma iemesli . “Ko mēs darīsim, kad atgriezīsies viens vai otrs okupācijas režīms. Bailes.”Citi atteikšanās iemesli ir bijuši bijušajās trimdas zemēs. Viens no minamiem iemesliem ir radnieki Latvijā, kuri okupācijas periodā bija iestājušies komunistu partijā. Latvijas Okupācijas muzeja speciālistiem iespējams tas ir zinām, vai kļūs zināms.

Muzeja AVK darbinieki ierakstus veikuši ekspedīcijās Lielbritānijā (2x), ASV, Kanādā, Vācijā, Krievijā, Lietuvā. Šajās nosauktajās valstīs mīt tā tautiešu daļa, kas pēc Latvijas neatkarības atgūšanas sava cienījamā vecuma un veselības dēļ nav apciemojuši dzimteni. Šajās ekspedīcijās pirmkārt pierakstām viņu dzīves gājumu.

Jaunākās paaudzes tautieši, kuri pastāvīgi dzīvo bijušajās trimdas zemēs, bet dzimtenes apmeklējuma laikā mums nav bijuši aizsniedzami. Šogad divu mēnešu ilgā ekspedīcijā uz ASV dodas divi krātuves darbinieki Lelde Neimane un Aivars Reinholds, lai turpinātu darbu pie video ierakstiem.

Šis apjomīgais video liecību krājums mums rada arī lielas problēmas. Dārgā

aparātūra, ar kuras palīdzību ir iespējams veidot un uzturēt krājumu, tehniski nolietojas. Jau esam nomainījuši aparāturu, ar kuru sākam krātuves darbību. Tehnoloģijas pilnveidojas un aparātūra kļūst arvien dārgāka.

Par šīs krātuves esamību daudzi Latvijā nezin. Šī mazā zinātniskā konference, ja tā varētu dēvēt, varbūt piesaistīs vairāk interesentus, pētniekus, vēsturniekus, sociologus, psihologus un radošās personības.

AVK darbinieki vēl nav pabijuši daudzos Latvijas pagastos, ir tikai viens Limbažu rajons, pirms novadu dalījuma, kur pierakstītas visu represēto cilvēku atmiņas, kuri dzīvo šajā teritorijā. Tas panākts ar rajona vadību un represēto biedrības iniciatīvu.

Tas nenozīmē, ka Latvijā visi liecību sniedzēji ir apzināti. Joprojām mūs vēl gaida pieteikušie liecību sniedzēji. Mūsu videoliecību krājuma esamība represēto ģimeņu vidū ir zināma. Daudzi cietušie vēlas savus pārdzīvojumus atstāt nākamām paaudzēm, bet nav spējīgi dažādu iemeslu dēļ to uzrakstīt un tāpēc izvēle krīt uz audiovizuālo krātuvi (*stāstīt gadījumu pie Cesvaines*). Manā darba pieredzē ir bijuši vairāki gadījumi, kad radnieki ļoti lūdz pierakstīt represijās cietušā atmiņas īsi pirms viņa nāves. Tie ir smagi gadījumi, kad man pašam jāiztur smaga psiholoģiska slodze tā kā pats nāku no represētas ģimenes. Piemēram, videoliecība ekspedīcijas laikā Kanādā kāds cilvēks atteicās stāstīt savu dzīvesstāstu. Īsi pirms nāves viņš speciāli atlidoja uz Latviju un es ierakstīju šo stāstu. Atgriezies Kanādā viņš mira.

Mūsu šīs dienas konference notiek treju aizgājušo notikumu ēnā: referendums pret krievu valodu kā otro valsts valodu, gadskārtējā latviešu leģionāru piemiņas diena 16. marts un 1949.gada 25.marta deportācija. Muzeja AVK kontekstā ar šiem notikumiem ir cieši saistīts. Mazliet pakavēšos pie šīs saistības. Mūsu krājumā atrodas šo notikumu pierādošā daļa. Eksistē šādi jēdzieni: informatīvās telpas esamība, informatīvās telpas aizsardzība. Es šajos jēdzienos ievietoju sadaļu Latvijas vēstures argumenti un vēršu uzmanību uz plašsaziņas līdzekļiem radio un televīziju. Kontekstā ar augstāk minētajiem notikumiem mēs informatīvajā telpā zaudējam pozīcijas. Aizsargājot šo telpu Latvijā mēs taču nevaram kosmosā nogāzt Krievijas satelītus.

Sliktākais ir tas, ka Valsts Televīzija nevēlas ieņemt stabilu pretargumentu nišu. Vēl sliktāk ir tas, ka pati iejaucas šai politikajā juceklī un raidījuma vadītāji paši apmaldās šajos notikumos. Latvijas Okupācijas muzejam ar savu lielo pierādījumu bāzi nav bijusi iespēja veidot raidījumu ciklu par Latvijas okupācijas vēsturi.

Manuprāt, šādiem izstrādātiem motivētiem raidījumiem jābūt trīs reizes gadā, 25.martā, 14.jūnijā un 18.novembrī. Ko tad rāda Valsts Televīzija šajos datumos. Ekrāna parādās dok. filma radnieciska notikumam un īss informatīvais sižets.

2009. gada 14. oktobrī vienlaicīgi uz ASV un Kanādu devās divas krātuves videoliecību ekspedīcijas. Šajā tālajā ceļojumā lielā aprīkojuma dēļ nevarējām vest līdzī lielāko videokameru. Vajadzēja iegādāties kompaktāku profesionālu videokameru, kuras cena bija Ls 4500. Kur ņemt naudu? Tajā brīdī mēs bijām uzņēmumu pirmo sēriju dokumentālajai filmai „1949. gada 25 Marta deportācija, ar pielikuma kā palīgs vēstures skolotājam mācot Latvijas okupācijas vēsturi.

Latvijas valdības projektos virmoja ieteikums par Latvijas vēstures mācīšanu kā atsevišķu priekšmetu skolās. Krātuves darbiniekiem radās doma piedāvāt kā mērķa ziedojumu ASV un DV organizācijai, kā mācību palīglīdzekli lauku novadu vidusskolām un ģimnāzijām. ASV DV organizācija atbalstīja šo priekšlikumu un tūlīt pārskaitīja naudu Ls 2500. Lauku mācību iestāžu skaits bija 250 un diska pārdošanas cena bija Ls 10. Šai ziedotajai summai pievienojām testamentāro mērķa ziedojumu krātuvei un pašu nopelnīto naudu un nopirkām.

Sākām īstenot projektu. Muzeja direktore Gundega Michele ieteica rīkoties uzmanīgi. Dāvinājums skolām bija DVD formātā (2 diski). Par disku saņemšanu obligāti bija jāparakstās. Šie paraksti vienlaicīgi kalpoja kā atskaite DV organizācijai. Vēl Ķ. cien. direktore piebilda, ka iespējams šī atskaite kalpos kā sociāli-politisks pētījums. Visām skolām 2009. gada 1. oktobrī uz e-pasta adresēm nosūtījām informāciju par disku saņemšanas kārtību. Tūlīt pēc informācijas nosūtīšanas 7. Oktobrī Rīgā Okupācijas muzejā ieradās pirmie saņēmēji: Uzvaras vsk., Spoģu vsk. un Jēkabpils 3. vsk. Sākām ievērot saņēmēju gausumu. Noteicām saņemšanas beigu termiņu. Tas bija 2011. gada 2. jūnijs. Diemžēl šis DVD disku saņemšanas process bija ievilcies garā laika periodā. Neizņemto dāvinājumu daļu atdevām Rīgas pilsētas skolām.

Šo dāvinājumu neizņēma 49 ģimnāzijas un vidusskolas. No tām 30 latviešu 10 krievu un 9 jauktās plūsmas skolas. Tomēr minēšu dažus piemērus. Atkārtoti zvanīju uz mobilo tālruni Tumes vsk. un Jaunpiebalgas vēstures skolotājiem. Šo skolu direktori bija deleģējuši saņemt diskus saviem vēstures skolotājiem. Solījumi palika tikai solījumi. Jaunpiebalgas skolotājs atrunājas ar aizņemtību, jo viņš vadot Bauskas pilsētā ekskursijas. Jaunpiebalgas vsk. gadījumā vidusskolas bibliotekāra

Jaunpiebalgas novadpētniecības muzeja vadītāja, sabiedriskā darbiniece, 2011. gada novembrī saņēma trīszaigžņu ordeņa apbalvojumu. Šis salīdzinājums arī ir pārdomu vērts. Neieinteresētību saņemt šo dāvinājumu izrādīja Auces un Kuldīgas Centra vsk. direktori. Radās iespaids, ka tas nav Izglītības ministrijas akceptēts un mums par to nebūtu jāsaspringst.

Balvu, Penkules, Majoru, pamatskola Rīdze, Baltinavas kristīgā speciālā internāta pamatskolas vēstures skolotāji lūdza izdarīt izņēmumu un viņiem piešķirt šo dāvinājumu. Savukārt, Zaķumuižas pamatskola pārskaitīja naudiņu par otro un trešo filmu. Muzejā ieradās kādas pamatskolas vēstures skolotāja un par savu naudiņu nopirka visas trīs sērijas. Viņa vēlējās palikt anonīma. Iespējams, ka varam izdarīt kādu secinājumu par vēstures skolotāju kvalifikāciju un attieksmi vispār pret vēsturi. ASV DV organizācija lasot finansiālo atskati iespējams atteiks finansiālu palīdzību minētajām 49 skolām.

No šodienas skatu punkta skatoties sagaidu, ka mācot skolās Latvijas jauno laiku vēsturi drīz atkal visur virmos vārdu salikums - okupācija bija, bet okupanti nav. Analizējot īstenoto projektu, es sev uzdošu retorisku jautājumu: 'Ko darīsim ar apziņas integrāciju?'

Lai iekļautos krātuves budžetā, parasti ekspedīcijā dodas abas filmēšanas grupas un nedēļu strādājam divos vai trijos savstarpējos kaimiņu pagastos. Šo pagastu novadpētnieki palīdz mums sagatavot gaidāmo ekspedīciju un iedrošina potenciālos liecību sniedzējus, tīri ģeogrāfiski palīdz nokļūt līdz lauku sētām.

Jau daudzus, daudzus gadus Tukuma rajona esošajos pagastos visus represētos apzina Arnolds Šulcs. Viņš ļoti labi zina novadu vēsturi. Arnolds izpētījis un apzinājis, kuros Latvijas novados aizklīduši represiju laikā cietušie no saviem dzimtes īpašumiem Tukuma rajonā. Ar katru gadu sarūk represēto cilvēku skaits, viņu pēcnācējus bieži neinteresē atstātie dokumenti, fotogrāfijas, kā nevajadzīgi tie tiek iznīcināti. Arnolds Šulcs izprot vēsturisko vērtību un tie ar laipnu roku nonāk Okupācijas muzeja krājumos.

Ne visos novados ir pretimnākšana. Mēs nevaram iegūt šo novadu represēto personu sarakstus ar dzīvesvietu un telefonu numuriem. Represēto klubi daudzviet ir pārtraukuši savu darbību. Novada vadība aizbildinās ar valsts noslēpuma izpaušanu. Šie saraksti mums ir ļoti svarīgi, jo daudzi represētie mainījuši dzīvesvietas un šobrīd dzīvo citos novados. Spilgts piemērs – Vaiņodes dome vēl šobrīd nav atsaukusies uz

mūsu lūgumu iesniegt represēto sarakstus. Viens no šī novada represētajiem, kurš mūs vēl joprojām gaida informēja, ka domes nozīmētās atbildīgās personas vecāki ir piedalījušies represiju īstenošanā 1949. gada 25 martā šajā novadā. Iespējams, tas apstiprinātos vai neapstiprinātos, kad būtu uzklasīti visi cietušie šajā pusē.

AVK attīstības gaitā līdzekļi tika iegūti rakstot projektus dažādiem fondiem. Tad, kad AVK realizēja projektu videoliecību ierakstu veikšanai, bijām spiesti veidot vienu jaunu filmēšanas grupu (intervētājs + video operators). Pēc darba paveikšanas izvērtējām padarīto darbu. Slēdzienā varu apgalvot, ka intervētājam jābūt vēsturniekam, turklāt ļoti labi jāzina Latvijas PSRS un Vācijas valstu vēsture. Vienā projekta gadījumā intervētāja bija augstskolu beigusi vēsturniece. Arī viņa netika galā ar mūsu ieraksta metodiku. Savukārt, otrā gadījumā intervētāja bija skolotāja. Abos gadījumos galvenā kļūda bija, ka vairākos gadījumos tiek aizskarta kādas tēmas epizode, kurā informācijas iegūšana netiek atrisināta līdz galam. Netiek atbildēts jā vai nē, bija vai nebija.

Ja kāds no Latvijas muzejiem vēlas veidot savu videoliecību krājumu un vēlas pie mums apgūt šo metodiku, tad minimālais mācību ilgums būtu divas nedēļas grūtā mācību procesā.

Video reportāžas

AVK ir otrs krājums ar fonda nr. OMF/2600 ir video reportāžas. Reizē ar videoliecību krājuma veidošanu sākām arī filmēt notikumus visā Latvijas teritorijā, kuri bija saistīti ar okupācijas vēstures tēmu un ne tikai, fiksējām arī kultūrvēsturiskus notikumus. Ievērojām arī to, ka valsts televīzija un arī komerctelevisiju klātbūtne daudzos pasākumos nav manāma. Televīzijas studijām ir savi uzstādījumi un savi izvēles principi veidojot reportāžas. Vienīgais kāda liela notikuma filmējums atrodas tikai Okupācijas muzeja krājumā.

Okupācijas muzeja AVK lielākos notikumus filmē ar divām kamerām. Viena kamera filmē runātājus ar skaņas fiksāciju otra filmē apkārt notiekošo. Tādā veidā vēsturē paliek arī teiktais vārds.

Bieži TV ekrānos redzami raidījumi un dokumentālās filmas kur biežā slānī tiek izmantotas pirmskara Latvijas kinohronikas un tikpat iespaidīgi arī Otrā pasaules kara hronikas. Bieži pieķeru sevi pie pārdomām, ko pēc 20 gadiem rādīs TV raidītāji

par Latvijas neatkarības atgūšanas sākuma posmu (20 gadu garumā). Kurš Latvijā filmēs citus notikumus? Varbūt, tas nemaz nav vajadzīgs. Varbūt, nākotnē Latvijas valsts iztrūkstošo daļu meklēs amatieru filmējumos. Varbūt, ka pietiks ar tiem filmējumiem, kas atrodas AVK krātuvē.

Fotogrāfija

Fotogrāfija ir trešā lielākā krātuves krājuma vērtība. Savulaik pie mums muzejā nonāca šobrīd likvidētās Muzeju lietu pārvaldes instrukcija par pamatkrājumu un palīgkrājumu. Es personīgi vēl šobaltdien neizprotu jēdzienu – palīgkrājums. Iespējams, ka tas nosaka kādu vērtību skalu. Oriģinālfotogrāfijas glabājas mūsu muzeja galvenajā krātuvē, bet fotogrāfiju kopijas AVK. Mūsu krātuvē šis skaits ir ļoti liels - 20 000 vienību. Kā tad šāds skaitlis ir radies? Es kā krātuves vadītājs šo instrukciju ignorēju. Parēķināsim matemātiski: 2 000 videoliecības, tātad katra ieraksta brīdī ir no personīgajiem albumiem pār fotografētas 10 fotogrāfijas. Lielākā tiesa dzimtas fotogrāfiju oriģināli netiek novēlēti muzejam. Ne jau videoliecības ietvaros vien krātuvē nonāk fotogrāfiju kopijas. Ar mums dalās kolekcionāri, vienkārši vēstures cienītāji un citi interesenti.

Pateicoties jaunajām tehnoloģijām, mēs esam nonākuši pie citiem krājuma glabāšanas variantiem. Nesen piedaloties valsts kinofotofono rīkotajā seminārā konstatēju, ka arhīvs savu darbību ir krasi izmainījis. Savulaik, kad direktore bija Kaņepāja, es tur gāju, kā uz kādu slepenu iestādi, mani pilnīgi atbaidīja toreizējā birokrātiskā attieksme. Šodien arhīvā izstrādātie normatīvi, formulējumi, apzīmējumi ļauj arī AVK justies drošiem. Lūk, arī fotogrāfijas kopija ir dokuments, loģiski, ka šī kopija nes tādu pašu informatīvo devu kā oriģināls. Informācijas telpā taču var atrasties desmit vienādu oriģinālu, ja eksperti spēj noteikt, ka fotogrāfija izgatavota uz pagājušajā gadsimtā VEF izgatavota fotopapīra. Viena no šīm desmit fotogrāfijām šobrīd jau var atrasties elektroniskajā datubāzē. Šodien tās vairs nevar saukties kā pamatkrājums. Šodien uz tā saukto pamatkrājumu un palīgkrājumu sāk darboties autortiesību likumi. Runājot ar Nacionālās bibliotēkas un kinofotofono arhīva autortiesību speciālistiem kopsavilkumā varu teikt, tie kuri joprojām turpina darboties pamatkrājuma un palīgkrājuma ietvaros, autortiesību apdraudējums abiem ir vienāds, bet procentuāli tas ir niecīgs. Galvenais iegūstot fotogrāfiju kā dokumentu, sastādi

un parakstiet dokumentu sīki atrunājot lietošanas tiesības. Klienti, kur šo fotogrāfiju kā dokumentu savām vajadzībām izmantos tālāk, autortiesību atbildība gulsies uz viņiem. Par fotogrāfiju mūsu krātuves datubāzē sīkāk stāstīs mana kolēģe Lelde Neimane.

Nepadarītie darbi

AVK iegūluši kino dokumenti. 35mm, 16 mm, 1x8 un Super 8 platumi. Šiem filmējumiem mēs nevaram uzrakstīt pieņemšanas dokumentus, jo saņemtais materiāls būtu jānoskatās un jāvērtē. No saglabāšanas viedokļa mēs tos nedrīkstam skatīt ar kino projekcijas palīdzību. Šie kino dokumenti jādigitalizē, jāpārvērš elektroniskā datu nesējā. 16 mm un 1x8 platumam profesionālas digitalizācijas iekārtās Latvijā nav. Secinājām, ka vēsturiski vērtīgākie un apjoma ziņā lielākie mums ir 1x8 filmējumi. Šīs kolekcijas ir atsūtītas no bijušajām trimdas zemēm, kā arī apzinātas Latvijā. Reklāmās tomēr pavīd 1x8 digitalizācijas pakalpojums, bet tuvāk izvērtējot piedāvājumu konstatējam, ka tas ir vājas kvalitātes, kā arī prasītā samaksa neatbilst kvalitātei. Tomēr lētāk ir iegādāties jaunu iekārtu un darbu veikt pašiem. Ceru, ka muzeja vadība solījumu pildīs un šī dārgā iekārta tiks nopirkta. AVK ar mērķa ziedojumu Ls 1000 piedalīsies pirkumā.

Sava priekšlasījuma beigās vēlos uzrunāt klātesošos muzeju darbiniekus. Nenobīstieties no mūsu krātuves sarežģītās darbības, lai Jūs nemulsina lielā finansiālie ieguldījumi. Veidojiet šāda uzstādījuma krātuvi, varbūt, ne ar tik lielu jaudu. Jums jānāk arī mums palīgā, ja esam kopīgi uzņēmušies muzeju darbības misiju, ja glabājam Latvijas vēstures liecības visos tās veidos. Darāmā darba nišas joprojām ir brīvas. Latvijas Okupācijas muzejam grūti pārklāt savā darbībā visu Latviju. Lūdzu, neuzskatiet par maznozīmīgu pēcstaļina nāves periodu Latvijas PSR. Joprojām ir iespējams iegūt materiālus par kolektīvizācijas būtību un Latvijas PSR pārvaldes struktūrām. Jums savos novados ir lielāks uzticības quo runājot ar šī perioda darbiniekiem. Neatteiksim jums ar padomu. Lai jums veicas!